



## Sustainable Development Goals en Inkoop

*Duurzame doelen de sleutel naar succesvol opdrachtgeverschap voor een leefbare wereld*

*Deze zomer zijn de gevolgen van de droogte nog duidelijker geworden. Dit is onder andere merkbaar in de transport, landbouw en energieopwekking. Wat ook merkbaar is in de prijzen. Daarnaast laat de oorlog in Oekraïne zien hoe afhankelijk we zijn van bepaalde landen voor grondstoffen. Het is tijd om Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeverschap en Inkopen nóg serieuzer mee te gaan wegen in onze inkoop en aanbestedingen. Alleen waar start je en hoe kun je al die aspecten het beste meenemen? In dit artikel laten we zien hoe de Duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties als kompas voor je afwegingskader kunnen fungeren.*

### **Inventarisatie vanuit Nevi Team van Deskundigen ‘Sustainability’ - door Karin van IJsselmuide**

Als inkoop kun je veel méér bereiken dan enkel een product tegen een goede prijs inkopen en zorgen dat de producten op tijd geleverd worden. Je kunt namelijk ook invloed uitoefenen op verduurzaming van producten, maar ook processen in de supply-chain verbeteren. Het is mooi als bedrijven zelf duurzame producten op de markt brengen, maar als niemand ze koopt dan schieten wij er niets mee op. Stel dat inkopers alleen nog duurzame producten kopen bij hun leveranciers en vragen gaan stellen over misstanden in de supply-chain, dan zetten ze positieve veranderingen wereldwijd in gang en daarmee dragen ze ook nog eens bij aan het behalen van één of meerdere Sustainable Development Goals (SDG'S).

#### **Achtergrond en doel**

De SDG's zijn zeventien doelen met 169 onderliggende subdoelen van de Verenigde Naties om van de wereld een betere plek te maken in 2030. Ze zijn een mondiaal kompas voor uitdagingen als armoede, onderwijs en de klimaatcrisis. Verschillende thema's komen hier samen, variërend van het klimaatakkoord tot verbetering sociale omstandigheden en het aanjagen van economische vooruitgang. Jaarlijks brengen alle 193 VN-landen waaronder dus ook Nederland, een rapportage uit in hoeverre hun land heeft bijgedragen aan deze doelen. **Voor meer informatie:** <https://www.sdgnederland.nl/sdgs/>

In 2020 is door het Nevi Team van Deskundigen Sustainability een inventarisatie gedaan onder zo'n 65 inkooporganisaties met de vraag of er gebruik gemaakt wordt van één van de zeventien werelddoelen, (SDG's) in hun beleid en zo ja, welke SDG's dit dan betrof. Hieruit bleek dat 40% al met deze doelen aan de slag is gegaan en dat vooral op de doelen SDG 8 (Waardig werk en economische groei), SDG 12 (Verantwoorde consumptie en – productie) en SDG 17 (Partnerschap om doelstellingen te bereiken) de meeste impact door Inkoop werd bereikt.

Meer weten over de SDG's en SDG12 en Inkoop in het bijzonder? Bekijk de [video met uitleg over SDG12](#).

## **Het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen – door Brenda Vervoorn ministerie van Infrastructuur en Waterstaat**

Doelen op het gebied van klimaat, milieu, social return, ketenverantwoordelijkheid, diversiteit en inclusie en circulariteit kunnen via maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen (MVOI) gehaald worden. Uit de evaluatie van het Plan van aanpak Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) overheden 2015-2020<sup>1</sup> blijkt dat voor duurzame en sociale verandering, borging van duurzaamheid in de hele organisatie nodig is. Goed opdrachtgeverschap is een belangrijk aspect daarvan. Dit betekent dat opdrachtgevers maatschappelijke doelen zo goed mogelijk doorvertalen naar hun opdrachtformulering en dat deze werkwijze wordt erkend en toegepast door de hele organisatie heen: van bestuurder tot jurist en van controller tot inkoper. Om het belang hiervan te benadrukken, staat daarom de 'O' van 'Opdrachtgeverschap' in de titel van het nieuwe Manifest Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI) 2022-2025.<sup>2</sup>

Om meer impact te kunnen maken met MVOI, is een stevige ambitie vanuit de politieke leiding, een goede uitwerking in het eigen beleid, een heldere doorvertaling naar opdrachtgevers en ten slotte een goede inkoop en uitvoering (inclusief contractmanagement) nodig. Maatschappelijke doelen op nationaal, regionaal en lokaal niveau houden vaak verband met Europese en mondiale doelen. Doelen op verschillende niveaus kunnen uit elkaar voortvloeien of aanknopingspunten bieden voor doelen op andere niveaus. De SDG's vormen een mondiaal kompas voor het stellen van doelen op andere niveaus en organisatie-specifieke niveaus. In het Nationaal Plan MVI en in het Manifest MVOI zijn de maatschappelijke doelen van MVI naast de SDG's gelegd om de relatie hiertussen inzichtelijk te maken (zie onderstaand figuur 'Relatie maatschappelijke doelen en SDG's'). Alle doelen uit het Nationaal Plan MVI zijn gekoppeld aan SDG 12 'Verantwoorde consumptie en productie' en aanvullend daarop zijn er per maatschappelijk doel ook relaties met andere SDG's te leggen. Verder kan een inkopende organisatie per combinatie van SDG, maatschappelijk doel, organisatie-specifiek en projectdoel bepalen welke potentie maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen biedt om deze doelen dichterbij te brengen.

Het Manifest MVOI verbindt (semi)overheden en andere partijen met elkaar om de krachten te bundelen en kennis en ervaringen te delen. Door ondertekening van dit Manifest beloven partijen doelbewust hun inkoopkracht in te zetten en bij te dragen aan oplossingen voor dringende maatschappelijke uitdagingen waar de wereld voor gesteld staat. Partijen van het Manifest MVOI hebben afgesproken om een actieplan MVOI op te stellen en de voortgang en behaalde resultaten te monitoren. Het gaat er daarbij om dat je als deelnemende organisatie eigen doelen op het gebied van MVOI stelt en vorderingen maakt. Het Manifest MVOI beschrijft de stappen die organisaties daarin per gesteld doel kunnen zetten.

Over veel van de SDG's en de maatschappelijke doelen van MVI zijn op bestuurlijk niveau afspraken gemaakt of regels vastgelegd, onder meer in het Klimaatakkoord, het Grondstoffenakkoord, de Wet Banenafpraak en het quotum arbeidsbeperkten. Op internationaal niveau zijn er, naast de VN ontwikkelingsagenda 2015 – 2030, onder meer afspraken over Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (IMVO). SDG's dragen bij aan het voeren van een gemeenschappelijk taal tussen de verschillende overheden, bedrijven en andere organisaties. Verder kunnen ze bijdragen aan het bepalen van ambities, het inzichtelijk maken van de maatschappelijke opgaven en het realiseren van een integrale aanpak voor de diverse doelen. Hiervoor zijn verschillende instrumenten beschikbaar, zoals de webtool ISO20400 en het Ambitiweb.

De feestelijke ondertekening en start van dit nieuwe Manifest MVOI 2022-2025 vindt plaats op 13 oktober 2022 in het Internationaal congres centrum bij het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Rijnstraat 8, Den Haag. Bestuurders van toetredende organisaties tot dit Manifest zijn hierbij van harte uitgenodigd. Zij kunnen zich hiervoor aanmelden via: [manifestMVOI@congresbureau.nl](mailto:manifestMVOI@congresbureau.nl)

<sup>1</sup> [www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2015/09/11/plan-van-aanpak-maatschappelijk-verantwoord-inkopen-2015-2020](http://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2015/09/11/plan-van-aanpak-maatschappelijk-verantwoord-inkopen-2015-2020)

<sup>2</sup> [www.pianoo.nl/sites/default/files/media/documents/2022-05/manifest\\_maatschappelijk\\_verantwoord\\_opdrachtgeven\\_en\\_inkopen\\_2022.pdf](http://www.pianoo.nl/sites/default/files/media/documents/2022-05/manifest_maatschappelijk_verantwoord_opdrachtgeven_en_inkopen_2022.pdf)

## Relatie maatschappelijke doelen en SDG's



## Maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkoper, een taak voor de hele organisatie – door Chelsea Douwes

Duurzaam hout, biobased materialen, CO<sub>2</sub>-neutraal, social return, allemaal mooi klinkende thema's, maar hoe kunnen we de positieve sociale en milieu impact van onze inkoop van deze thema's nu daadwerkelijk eenvoudig zichtbaar en bespreekbaar maken? Dit was iets wat wij ons al langere tijd afvroegen bij Provincie Zeeland.

De zoektocht naar concretisering leidde ons naar de SDG's. Door de duurzame ontwikkeldoelen van de Verenigde Naties als referentiepunt te pakken, wordt het mogelijk om onze resultaten op mens en milieu door te vertalen naar een mondiale taal die daadwerkelijk tot de verbeelding spreekt. Deze zeventien doelen, en de problematiek die erachter schuil gaat, hebben een uniforme betekenis en zijn gemakkelijk herkenbaar. Ze zeggen daarmee duidelijk wat het effect is dat je wilt bereiken, denk bijvoorbeeld aan leefbare steden of betaalbare, duurzame energie.

Door het gebruik van de SDG's willen we duidelijk maken dat Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI) niet enkel een "inkoopfeestje" is, maar willen we bereiken dat deze bewuste manier van inkopen aansluiting vindt bij de maatschappelijke opgaven van onze organisatie én draagvlak krijgt.

In 2016 ondertekende Provincie Zeeland het eerste Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen en stelde als gevolg daarvan een actieplan op. De doelen uit het actieplan Maatschappelijk Verantwoord Inkopen werden al een ruime tijd voor het aflopen van het Manifest behaald, iets wat ons college triggerde om de ambities hoger te leggen. Dit resulteerde erin dat wij vooruitlopend op het nieuwe Manifest MVOI alvast aan de slag gingen met het opstellen van een nieuw Plan MVI. Dit plan is vastgesteld door ons college van Gedeputeerde Staten waarmee het een opdracht is geworden voor de gehele organisatie.

Om te komen tot een gedegen plan, dat niet enkel gedragen wordt door onze eigen inkoopafdeling, maar door zowel beleidsambtenaren, marktpartijen, inkopers van andere overheden, docenten, SDG- Nederland en vakspecialisten, hebben wij al deze genoemde SDG- dialogen gehouden. Tijdens deze dialogen (de door ons genoemde rond- het- beeldscherm-sessies) zijn per SDG de te bereiken mogelijkheden via een inkoop of aanbesteding besproken met zowel interne als externe stakeholders.

De input van deze dialogen hebben wij vervolgens geanalyseerd en gecombineerd met op welke SDG's het provinciale beleid de meeste impact heeft. Daarnaast hebben we het vergeleken met de landelijke monitor om te zien waar de grotere opgaven liggen. Hier hebben we de focus uit gehaald. Wat zijn de kansen voor de komende vier jaar op het gebied van inkoop en de SDG's? Omdat er in totaal zeventien SDG doelen zijn, maar de borging en monitoring wel overzichtelijk moet blijven hebben wij acht focus SDG's gekozen. Of dit betekent dat de overige negen doelen voor ons irrelevant zijn? Nee, dat niet. Er zijn ook SDG's ontdekt waar op basis van urgentie en bestaande burgerinitiatieven in Zeeland invulling aan kan worden gegeven. De invulling bij een inkoop of aanbesteding hoeft dus niet te worden beperkt tot de focus SDG's. Feit is dat er altijd minimaal één SDG moet worden uitgevraagd. Gebeurt dat niet dan geldt, het onder inkopers bekende, 'pas toe of leg uit' principe. Niets toepassen, betekent dus uitleggen waarom niet?

**Uitgelicht: SDG 9 Industrie, Innovatie en Infrastructuur**

Uit onderzoek van studenten van de Hogeschool Zeeland is gebleken dat er één duurzaam ontwikkelingsdoel dat vrijwel alle inkopen en aanbestedingen kan raken en die ook de verdere ontwikkeling van alle doelen raakt waarop gefocust wordt. Dat is SDG 9 industrie, innovatie en infrastructuur. Streven daarbij is om de best toepasbare technieken toe te passen en mee te werken aan innovaties.

Tot slot hebben wij voor iedere SDG drie ambitielevels geformuleerd. Pak bijvoorbeeld SDG 12 (verantwoorde consumptie en productie). Bij deze SDG hebben we de volgende drie ambitielevels:

- Level 1: minimaliseer verspilling
- Level 2: hergebruik van materiaal, hernieuwbaar materiaal en herbruikbaar materiaal
- Level 3: biobased pilots, living labs, LCA uitvoeren in de gehele keten

De grootste spend van Provincie Zeeland zit hem in de werken, hier kunnen dan ook mooie resultaten op het gebied van MV(O)I behaald worden. Een mooie praktijkcasus is de Kapellebrug; de aanbesteding van een weg die aan het einde van zijn levensduur was en vernieuwd moest worden. Deze renovatie gaf onder andere kansen voor een nieuw ontwerp dat de verkeersveiligheid kon verhogen, maar waar ondertussen wel de verkeersdoorstroming behouden kon worden. Daarnaast bood de renovatie de kans om bij te dragen aan duurzaamheid en klimaataanpassingen. Om de precieze kansen inzichtelijk te krijgen, is er tijdens de specificatiefase van deze fase een SDG- dialoog gehouden met o.a. de projectleider, milieubeleidsdeskundige, een civiel ingenieur en gemeenten.

Deze dialogen resulteerde in diverse SDG- kansen per ambitielevel: voor ambitielevel 1 zijn dit SDG's 3 en 13 geworden. Waar je bij SDG 3 kunt denken aan het terugdringen van verkeersongelukken- en doden door veiligere

wegen en bij SDG 13 aan het verbeteren van waterafvoer en riolering. Voor ambitielevel 2 zijn dit SDG's 3 en 12, en op het derde ambitielevel zijn er kansen bij SDG's 7 en 13.

Uiteindelijk heeft ons Plan MVI ertoe geleid dat Provincie Zeeland eind vorig jaar werd uitgeroepen tot winnaar van de Europese award voor inkopen, de Procura+ Award. Het gaat bij deze prijs om erkenning voor buitengewone processen en acties op het gebied van strategisch, duurzaam en innovatief inkopen. Door het winnen van deze prijs krijgen wij nu de mogelijkheid om Europa breed onze kennis te delen. Zo willen wij een voorbeeld zijn voor andere overheden. Wat de jury van deze prijs zo waardeerde aan ons Plan MVI is dat zij onze insteek erg vernieuwend vinden. Met name de samenwerkingen en de input die we bij de diverse stakeholders hebben opgehaald wordt gezien als innovatief.

Op dit moment zijn wij binnen het inkoopteam van Provincie Zeeland druk bezig met de wijze waarop resultaten gemonitord kunnen worden. Hiervoor zijn wij, samen met Mariska van Dalen van het MVI- Platform, bezig met het kiezen van achterliggende indicatoren per focus SDG. En ook voor het opstellen van deze indicatoren geldt dat dit niet enkel bij inkoop ligt, maar net als bij het opstellen van het plan en het selecteren van de SDG's, een samenwerking is met alle eerder genoemde stakeholders!

### **Samenwerken en kennisdelen met het SDG inkoopkompas door Mariska van Dalen**

Op basis van de aanpak ontwikkeld samen met Provincie Zeeland is het MVI-Platform van Mariska van Dalen aan de slag gegaan om een SDG inkoopkompas te ontwikkelen voor iedereen die wil inkopen met impact op de SDG's. Het kompas geeft projectleiders inzicht in de kansen en risico's in de keten, impact van materialisatie en samenwerking in de omgeving.

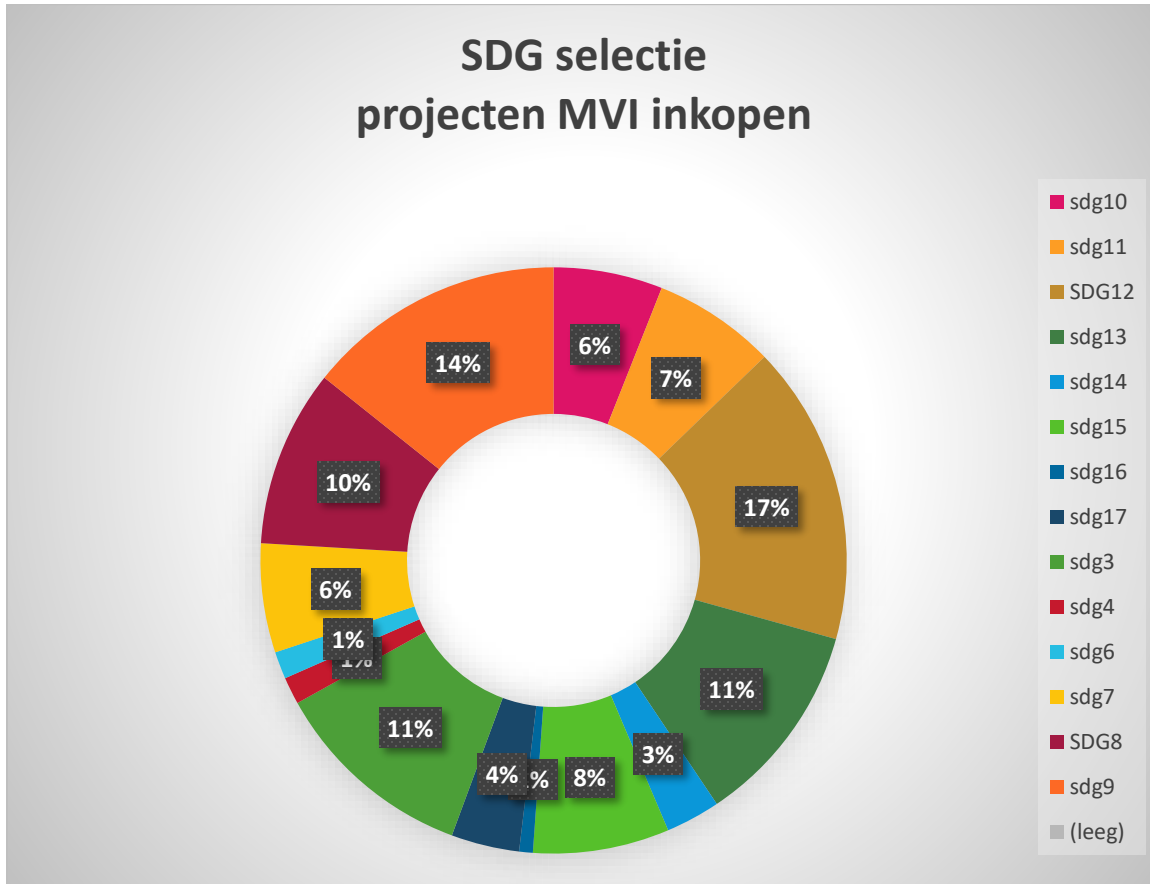
Een projectleider kan met het kompas samen met zijn team via 2 SDG dialogen de impact ambitie concreet maken. Dit wordt gedaan door in de eerste sessie met hulp van het kompas de SDG doelen te selecteren die relevant zijn, waarbij gebruik wordt gemaakt van de beschikbare data. Denk aan databases zoals het loket voor de leefomgeving, LCA databases en de MVO risicochecker. Belangrijk is om een diverse groep van relevante stakeholders uit te nodigen, zodat je de praktisch kennis kan toevoegen. In de tweede sessie wordt de inkoopstrategie geformuleerd en maak je een keuze op welke wijze je het meetbaar wilt maken en uitvragen (eis, markt uitdagen via gunning of pilot). Door deze dialogen op een vroegtijdig stadium te doen, kun je de meeste impact maken. Echter in de praktijk zien we dat het voeren van deze dialogen ook later nog bij kunnen dragen vanwege koppelmansen die geïdentificeerd worden tussen projecten.

Doel van het SDG inkoopkompas is om gebruikers actief kennis en ervaringen te laten delen met elkaar. Op basis van ervaringen kunnen we patronen herkennen en de tool verder door ontwikkelen.

Deze zomer hebben we een analyse gemaakt van de meeste geselecteerde SDG's (grafiek 1) tot nu toe. Hieruit kunnen we afleiden SDG 12 (duurzame consumptie en productie), SDG 9 (industrie, innovatie en infrastructuur), SDG 3 (gezondheid en welzijn) en SDG 13 (klimaat actie) favoriet zijn. Op de voet gevolgd door SDG8 (waardig werk en duurzame groei). Dit is niet zo gek als de beleidsdoelen circulaire economie, klimaatverandering en een gezonde luchtkwaliteit hoog op de agenda staan. Innovatie is een belangrijk instrument in de transitie naar een duurzame innovatieve economische groei.

Opvallend is dat SDG 1 (geen armoede), 2 (geen honger) en 5 (gender gelijkheid) nauwelijks genoemd worden. Dit zijn voor veel projecten vaak indirecte impact gebieden. Hier zal vanuit het SDG inkoopkompas meer kadering voor gegeven worden komend jaar. Om goede initiatieven zoals Too good to go (een app om voedsel boxen aan te bieden) meer bekendheid te geven.

Voor SDG 6 (schoon water en sanitair), SDG 4 (educatie), SDG 16 (vrede, justitie en sterke publieke diensten) zien we dat er voor een aantal projecten gelukt is om hier impact op te maken. Maar deze worden niet vaak herkend als kans om hier concreet invulling aan te geven.



Uit het [onderzoek onder de leveranciers](#), van bedrijfskunde studenten van de HZ University of Applied Science dit jaar, is naar voren gekomen dat veel ondernemers nog niet bekend zijn met de sub indicatoren die onder de SDG doelen hangen. Een goed voorbeeld van een veel gebruikte sub target is SDG 12.5 (beperkt de hoeveelheid afval door preventie, reductie, hergebruik en recycling). In het SDG inkoopkompas zijn de indicatoren terug te vinden en te selecteren voor je inkoop uitvraag. Als iedereen deze als standaard gaat gebruiken voor het monitoren van MVOI koppelen we automatisch onze beleidsdoelen van brede welvaart aan het inkoopproces (practice what you preach).

MVI Platform is de plek om jou te inspireren maatschappelijk verantwoord in te kopen bij elke aanbesteding of inkoop die je doet. Met de tool, het SDG Inkoop Kompas, maken we de impact van elk project of product op mens, milieu en maatschappij concreet. De tool verbindt informatie uit diverse bronnen en databases, waarmee je op een eenvoudige manier kansen en risico's kan identificeren voor de ambitie in jouw project. Samen met [een student van de TU/delft](#) heeft het MVI Platform een methode ontwikkeld voor SDG dialogen op project niveau. Hiermee kun je samen met stakeholders op een gestructureerde manier met behulp van Miro templates de input uit de databases delen en keuzes maken. In de eerste dialoog ronde deel je de kansen en risico's uit het kompas en laat je alle deelnemers dit aanvullen met hun specifieke kennis om vervolgens te gaan filteren naar realiseerbare haalbare doelen. Deze vertaal je vervolgens in prestatie indicatoren (hierbij vind je voorbeelden van andere gebruikers in het kompas) voor je uitvraag.

We onderscheiden drie niveaus:

level 1 indicatoren gebruikt als eis om negatieve impact te voorkomen

level 2 indicatoren om de markt uit te dagen

level 3 indicatoren om samen te innoveren

Hierdoor creëer je een inkoopstrategie op maat voor je project en wordt maatschappelijk verantwoord opdrachtgeverschap concreet. De resultaten van deze projecten worden gestructureerd verzameld in de tool. Hierdoor wordt de data in de tool continu geactualiseerd en kunnen gebruikers leren van elkaars keuzes. Door je hele organisatie het kompas te laten voeden en de beleidsdoelen te laten invullen, zoals Provincie Zeeland, kun jij als projectleider zichtbaar en meetbaar maken hoe je op project niveau bijdraagt hieraan. Leveranciers kunnen weer eenvoudig gebruik maken van input templates die je kunt uitsturen bij elke inkoop. Zo leren we samen hoe we de benodigde versnelling voor een leefbare en eerlijke wereld in gang kunnen zetten.

Ben je benieuwd naar een praktijkvoorbeeld? SDG Nederland heeft als voorbereiding bij het organiseren van het landelijke event in het KIT op 27 september het SDG inkoop kompas gebruikt om keuzes te maken voor de spullen en catering. Hieronder de inkoopstrategie voor SDG13 als voorbeeld.



**13 KLIMAATACTIE**

Om klimaatverandering tegen te gaan kiezen we zoveel mogelijk voor lokaal en seizoens producten en bieden we geen vlees en vis aan op de SDG action day. We laten zien hoeveel CO2 hiermee vermeden worden. We voorkomen kap van bossen voor voedsel productie door geen palmolie en soya te gebruiken in de voedselketen. Daarnaast kiezen we voor leidingwater om transport van plastic flessen te besparen. Het transport laten we waar dit mogelijk is zoveel mogelijk met duurzame transportmiddelen aanvoeren. Indien dit niet mogelijk is zorgen we voor efficiënte belading en slimme routing om emissies te minimaliseren.

Ben je benieuwd naar de relevante meetbare impact per SDG? Ga dan naar <https://mviplatform.nl/project/sdg-event-2022/>. Hier zijn de resultaten uit de database en impact zichtbaar gemaakt zodat we deze kennis actief kunnen delen met alle deelnemers en ze mee kunnen laten denken aan oplossingen om dit te verbeteren.

Meer weten hierover? <https://sdginkoopkompas.nl/>.

*Dit artikel is opgesteld door:*

*Karin van IJsselmuide, Brenda Vervoorn, Chelsea Douwes en Mariska van Dalen*